

Carmen Veronica Băjenaru
Vasile Moga

ISTORIE ȘI PARTENERIAT ȘCOLAR LA VARȘOVIA

I. Colegiul Național “I.L. Caragiale” și ENRS

Liceul nostru este reprezentantul României în grupul de lucru care-și propune să realizeze platforma on-line a istoriei secolului XX. Este vorba de un proiect realizat de ramura poloneză a ENRS (*Rețeaua Europeană Memorie și Solidaritate*), la care participă istorici, profesori, informaticieni și traducători. Viitoarea platformă se dorește a deveni un instrument de lucru util tuturor tinerilor (elevi și studenți) și profesorilor de istorie din cele șase țări participante la proiect (Germania, Polonia, Republica Cehă, România, Slovacia și Ungaria) care vor să cunoască un punct de vedere imparțial asupra evenimentelor care au marcat secolul trecut în țările lor de origine sau la nivelul întregului continent european. Platforma va fi deschisă tuturor celor care vorbesc cel puțin una din cele șase limbi ale țărilor participante, la care se adaugă engleza, limba oficială de lucru în sânul ENRS.

Această rețea este o instituție internațională care se ocupă de istoria și de memoria secolului XX. Ea a fost înființată în anul 2005, ca urmare a acordului semnat de miniștrii culturii din Germania, Polonia, Slovacia și Ungaria. În anul 2014, a aderat și România la această rețea care-și propune ca misiune să cerceteze, să se documenteze și să popularizeze cunoștințele referitoare la istoria Europei în cursul secolului XX, cu un accent suplimentar asupra dictaturilor, asupra războaielor și revoltelor sociale împotriva lipsei de libertate. Rețeaua își propune să ajute la constituirea bunelor relații și la consolidarea sentimentului de solidaritate între națiunile europene prin intermediul dialogului multilateral, în legătură cu diferitele experiențe ale secolului trecut. Lucrările întreprinse cu statut de proiecte ENRS sunt coordonate de Biroul ENRS cu sediul la Varșovia. Toate deciziile legate de programul de activități se iau în cadrul organelor internaționale ale Rețelei: Comitetul de Conducere, Consiliul Consultativ și Consiliul Științific.

Rețeaua realizează proiecte și ajută atât din punct de vedere financiar, cât și cu expertiza specialiștilor săi activitățile desfășurate de instituții, de ONG-uri, respectiv de centrele de cercetare care se ocupă de *Memorie*. Obiectivele sale sunt realizate prin intermediul unor activități ca: organizarea de conferințe, simpozioane, seminarii și ateliere științifice; realizarea de proiecte culturale (expoziții, spectacole, recenzii de filme etc.); editarea de publicații științifice și de popularizare a rezultatelor cercetării, respectiv traducerea lucrărilor existente; coproducerea de filme și de emisiuni de televiziune și radio; sprijinirea activităților de cercetare științifică; popularizarea cunoștințelor de istorie prin intermediul canalelor media tradiționale și electronice.

Misiunea ENRS constă, între altele, în susținerea dezvoltării unei culturi europene a comemorării, respectând sensibilitățile naționale; crearea posibilităților de a confrunța imaginile

istoriei naționale proprii cu ale celorlalte țări, în așa fel încât acestea să se poată completa una pe alta; crearea unui numitor comun în așa fel încât generațiile prezente și viitoare să poată dobândi cunoștințe și experiență, studiind istoria secolului XX.

Pe 13 și 14 iunie 2016, a avut loc la Varșovia prima conferință a proiectului *Hi-story lessons*. România a fost reprezentată la eveniment de doamna Carmen Veronica Băjenaru și de domnul Vasile Moga care au fost purtătorii de cuvânt ai unei echipe formate în plus din ceilalți trei profesori de istorie ai liceului: doamna Laura Pandelache, domnul Costin Vrînceanu și domnul Dragoș Mocanu.

Activități deja realizate

La începutul anului 2016, am fost solicitați să participăm la realizarea proiectului *Hi-story lessons*. Întâmplarea a făcut ca, dintre toate instituțiile de învățământ din România, inclusiv cele de nivel universitar, tocmai școala noastră să fi fost aleasă. Considerând că este o excelentă ocazie de a dovedi înaltul nivel pedagogic și științific al Colegiului Național "I.L. Caragiale", am acceptat această provocare. Concret, era vorba de a identifica mai întâi o axă a timpului (limitată însă la secolul XX), jalonată de treizeci de evenimente reprezentative pentru istoria României. Din motive de punere în pagină, titlurile evenimentelor nu trebuie să depășească 10 cuvinte, respectiv 75 de semne tipografice. După ce au fost identificate cele 30 de evenimente, etapa următoare a constat în a redacta pentru fiecare din acestea câte trei serii de texte explicative: în 200 de semne – pentru varianta care se adresează elevilor și tuturor celor care accesează platforma prin intermediul telefonului mobil, în 500 de semne pentru utilizatorii de tablete și în sfârșit în 3 pagini pentru profesorii de istorie și pentru toți cei care accesează platforma, utilizând un calculator. În momentul de față, cele trei categorii de texte sunt deja realizate și verificate de domnul profesor Adam Burakowski, doctor în științe istorice, expert în istoria contemporană a Europei Centrale și de Răsărit.

În afară de textele deja menționate, fiecare echipă națională a propus câteva imagini, fotografii reprezentative legate de câteva dintre evenimentele prezentate, care vor îmbogăți zestrea infografică a platformei.

Etapa următoare va consta în realizarea unor proiecte didactice pentru temele respective pentru a oferi fiecărui profesor de istorie interesat, din orice țară, un instrument de lucru în măsură să-i facă pe tineri să înțeleagă ce s-a întâmplat cu adevărat. Și, în sfârșit, o altă etapă presupune traducerea tuturor textelor elaborate de toate echipele naționale în toate celelalte limbi ale proiectului.

Desfășurarea conferinței

Pe 18 mai 2016, domnul Rafał Rogulski, Președintele Fundației ENRS, a semnat invitațiile care au fost apoi trimise pe adresa colaboratorilor străini, invitându-i să participe la conferința *Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century European History*. Conferința a fost

programată pentru două zile, 13 și 14 iunie 2016. În același timp cu invitațiile, am primit și programul detaliat al conferinței. Tebuie să precizăm că fiecare participant primise cu ceva timp înainte un chestionar referitor la cea mai potrivită perioadă în care ar fi bine să se desfășoare întâlnirea. Cheltuielile de transport, cazare, masă și transfer între aeroport și hotel au fost suportate de Fundație.

Activitățile au început în seara zilei de 13 iunie prin cina inaugurală, în timpul căreia fiecare participant s-a prezentat și a explicat ce rol îndeplinește în desfășurarea proiectului. Au fost prezenți: domnul Rafał Rogulski, președintele ENRS, deja citat, domnul Wojciech Roszkowski, istoric, fost director al Institutului de Studii Politice din cadrul Academiei Poloneze de Științe, redactor-șef al Revistei de Studii Politice; domnul Adam Burakowski, profesor la Academia Poloneză de Științe, autor al mai multor cărți despre România și istoria ei contemporană, în ultima vreme concentrat pe istoria contemporană și politica Indiei; membrii polonezi sau străini ai ENRS și, desigur, invitații celor șase țări participante la proiect.

Pe 14 iunie, activitatea s-a desfășurat în localul Casei Întâlnirilor cu Istoria. În cursul dimineții, fiecare echipă și-a prezentat rezultatele activității desfășurate, insistând pe evenimentele cele mai bogate în consecințe pentru istoria națională. Doamna Carmen Băjenaru a deschis seria prezentărilor, ceilalți participanți succedându-se la interval de circa 10 minute, în ordinea următoare: domnul Jan Čapek- Republica Cehă, doamna Mária Tonková- Slovacia, doamna Márta Mária Szabó- Ungaria, doamna Anna Buchner- Polonia, domnul Marcin Wiatr- Germania.

Intervențiile și observațiile care au fost făcute pe marginea prezentărilor de către profesorul Roszkowski, de profesorul Burakowski, de doamna Maria Naimska în calitate de coordonator al proiectului, de domnul Danyi Gábor, maghiar care lucrează la Varșovia în cadrul ENRS și de ceilalți participanți la conferință s-au referit la necesitatea de a găsi un echilibru și un ton rezervat în prezentarea evenimentelor, astfel încât tinerii să poată căpăta o imagine corectă despre istoria națională și internațională. Un alt aspect ține de alegerea termenilor utilizați în prezentarea situațiilor în care diferitele țări s-au situat pe poziții diferite sau chiar adverse. Scopul acestui proiect este acela de a oferi o imagine a istoriei dincolo de orice poziție polemică. Istoria popoarelor europene este bogată în adversități și esența proiectului constă tocmai în a contribui la eliminarea neînțelegerilor în sânul UE. S-a insistat de asemenea (profesor Roszkowski) pe necesitatea de a pune accentul pe faptele istorice ca atare și nu pe descrierea lor.

Tot în cursul dimineții, doamna Ewelina Peckała a făcut o prezentare a modului cum va funcționa platforma când își va căpăta configurația finală. Ea va avea în partea superioară a paginii o bară orizontală cu butoane corespunzând celor șase țări și șapte limbi de acces. În partea inferioară o altă bară orizontală reprezintă axa timpului, cu succesiunea cronologică a evenimentelor din istoria națională sau a continentului, respectiv a lumii atunci când este cazul. În partea de mijloc, pagina este de asemenea divizată în trei câmpuri verticale: la stânga-logoul proiectului, în partea centrală-titulul evenimentului redactat în maximum zece cuvinte, dar nu mai mult de 75 de semne tipografice, iar în partea dreaptă descrierea evenimentului în 200 de semne

(telefon), în 500 de semne (tabletă), respectiv în circa 3 pagini (calculator, laptop). Comentariile care au fost făcute imediat după prezentare sau în cursul pauzelor, în discuțiile dintre participanți, au vizat între altele culorile prin care sunt reprezentate diferitele țări (fiecare țară este reprezentată printr-un cod cromatic specific). Ori alegera culorii nu este indiferentă: o culoare caldă sau rece are un impact diferit asupra utilizatorului, chiar dacă acest lucru este inconștient. Ar fi deci un punct asupra căruia informaticienii trebuie să insiste.

După amiază, activitatea s-a structurat pe trei ateliere, tema de lucru fiind scenariile didactice pentru realizarea unor lecții, vizând unul din evenimentele alese pentru axa timpului, la alegere. Scopul acestei activități a fost de a căuta un model, de a analiza structura posibilelor scenarii, materialul didactic care urmează a fi utilizat, timpul acordat lecției în întregul ei și diferitelor etape care o compun etc. Primul atelier, compus din doamna Carmen Băjenaru-România, doamna Mária Tonková- Slovacia, domnul Michal Babál- Slovacia și domnul Čeněk Pýcha- Republica Cehă, și-a propus să prezinte un scenariu despre anul 1989 ; al doilea atelier a lucrat în limba polonă și și-a prezentat raportul în engleză, cu domnul Marcin Wiatr- Germania, domnul Danyi Gábor, reprezentant al Fundației și în același timp al Ungariei și domnul Vasile Moga- România. Tema aleasă a fost sindicatul liber "Solidarność" : ce a determinat apariția lui (s-a propus să se plece de la două imagini reprezentând magazinele goale și populația înfometată) și care au fost consecințele acestor situații în Polonia și în celelalte țări. În ce fel au reacționat la aceleași condiții diferitele populații și din ce cauză. Al treilea atelier a fost constituit din doamna Márta Mária Szabó- Ungaria, doamna Anna Buchner- Polonia și domnul Jan Čapek- Republica Cehă. Ei s-au concentrat pe rolul și calitatea materialului didactic utilizat (nu trebuie obligatoriu să utilizăm materiale oficiale din cauză că acestea nu întotdeauna sunt imparțiale; avem nevoie de materiale neutre, credibile; fiecare țară ar trebui să furnizeze materiale care să corespundă exigențelor de calitate, de expresivitate și obiectivitate; este vorba de texte, imagini, filme; bugetul de timp afectat fiecărei teme și fiecărei etape din lecție; conținutul programelor de istorie din fiecare țară etc.). Toate echipele naționale au adus câteva mostre de manuale cu partea de istorie a secolului XX.

Ultima parte a întâlnirii a fost rezervată prezentării de metode interactive de predare a temelor de istorie a secolului XX. Domnul Čeněk Pýcha din Cehia a prezentat un portal on line despre istoria comunismului în Cehoslovacia și a arătat cum folosește informațiile publicate aici pentru exploatarea didactică a diferitelor teme. Doamna Márta Mária Szabó a prezentat o parte din metodele folosite de ea la orele de istorie, printre care aceea a cartoanelor cu personalități din istoria Ungariei, pe care elevii le trag la sorți și apoi fiecare elev trebuie să ofere cât mai multe informații despre evenimentele la care personalitatea aleasă a participat. O altă metodă folosită este aceea numită în didactica noastră a "acvariului". Doamna Carmen Băjenaru a prezentat 2 materiale despre istoria comunismului. Un site numit *Istoria Comunismului în România* și softul *Muzeul Comunismului- copilăria*. Ele au trezit un real interes printre participanții la întâlnire, cu atât mai mult, cu cât se dorește realizarea unei platforme cu toate informațiile de acest gen.

Concluzii

După ce toate cele trei ateliere și-au prezentat raportul, doamna Maria Naimska a tras concluziile întregii activități desfășurate și a urat tuturor echipelor naționale succes în activitățile viitoare ale proiectului.

În ceea ce ne privește, trebuie să adăugăm că pe lângă activitatea oficială de prezentare a rezultatelor obținute de fiecare echipă națională în redactarea textelor, de un interes deosebit au fost discuțiile informale dintre participanți. Nu în fiecare zi poți avea șansa de a asculta personalități de talie internațională cum sunt profesorii Wojciech Roszkowski sau Adam Burakowski; apoi experiența împărtășită de ceilalți participanți, profesori sau cercetători din țări europene care-și mărturisesc perplexitatea în fața recrudescenței extremismului în rândul tinerilor sau care se interesează în mod deosebit de statutul personalului didactic din celelalte țări ale continentului; adică tot atâtea ocazii de a se convinge că avem nevoie de o altă perspectivă asupra demersului didactic, mai largă, mai generoasă, mai calmă.

Din păcate un scop neoficial, dar nu lipsit de importanță, pe care ni l-am propus: acela de a găsi eventuali parteneri pentru proiecte Erasmus+, nu a putut fi realizat decât în parte. Cei mai mulți dintre participanții la întâlnire lucrează în învățământul superior sau în alte tipuri de instituții. Oricum însă, doamna Márta Mária Szabó, care este profesoară de germană, ne-a promis că va căuta printre colegii ei din Budapesta profesori interesați de un astfel de parteneriat.

II. Parteneriatul școlar

Încă de la începutul anului școlar 2015-2016, care va lua sfârșit peste numai câteva zile, stimulați de reușita proiectului Erasmus+ realizat de un grup de 16 profesori din liceul nostru în anul școlar precedent, am început să căutăm parteneri europeni pentru un posibil viitor proiect de mobilitate cu elevii, cunoscut fiind că aceștia au nevoie de o puternică motivație externă pentru a depune un efort în activitățile școlare în general și în direcția învățării limbii franceze în special. Desigur, atenția noastră s-a orientat în primul rând spre Franța (dar fără vreun rezultat concret până acum) și apoi spre alte țări din UE. Aici am avut mai mult noroc, pentru că doamna Agnieszka Kubaszewska, profesoară de limba franceză la Liceul de Cultură Generală nr. XXVIII „Jan Kochanowski” din Varșovia a acceptat propunerea noastră. Așa se face că, de-a lungul întregului an școlar, am desfășurat activități de cooperare cu câte 30 de elevi: clasa XI A (profil mate-info) de la CN “I.L. Caragiale” și două grupe (16 elevi profil real și 14 elevi profil filologie-arte) de la liceul „Jan Kochanowski”.

Au fost realizate astfel câte zece filme de fiecare școală, fiecare din ele constituind prezentarea personală a câte trei elevi. În a doua etapă, aceiași elevi, grupați în câte patru echipe, au realizat câte patru filme, prezentând școala, orașul, județul și țara. Toate aceste filme au fost postate pe *eTwinning*, platforma oficială a programelor Erasmus. În cea de-a treia etapă, elevii

participă la o dezbatere pe aceeași platformă, cu interpelări personale între membrii celor două echipe. Dialogul între elevii români și polonezi este în desfășurare și va continua inclusiv în anul școlar viitor.

Călătoria la Varșovia ocazionată de conferința ENRS a permis și contactul direct cu partenerii polonezi de la liceul „Kochanowski”. Astfel, în dimineața zilei de 15 iunie, doamna Carmen Băjenaru și domnul Vasile Moga au vizitat Liceul de Cultură Generală „Jan Kochanowski” situat în zona semicentrală a capitalei poloneze. La ora nouă dimineața, doamna Agnieszka Kubaszewska a sosit la hotel, de unde ne-a condus la liceul situat pe strada Wiktorska nr. 99. Am vizitat clădirea liceului cu cancelaria, una din cele două săli de sport, cantina, biblioteca unde s-a desfășurat de altfel prima activitate: dialogul dintre elevii implicați în proiect și profesorul Vasile Moga, după ce în prealabil a fost prezentată înregistrarea video cu liceul „Caragiale” și clipul cu o melodie interpretată de elevii și profesorii de la liceul „Kochanowski”. Rând pe rând, elevii au pus întrebări în limba franceză și au primit răspunsuri în aceeași limbă. Atmosfera oarecum oficială, dacă nu timorată la început, s-a destins pe parcurs, astfel încât discuția a ocupat și o parte din pauză.

Am fost primiți apoi de domnul director Jerzy Kunicki în biroul său, unde timp de mai mult de o oră s-a discutat în limba polonă și s-a tradus în spaniolă pe subiecte legate de cele două unități școlare, de efectivele de elevi și de colectivul de profesori, de stabilitatea acestora în școală, de statutul profesorului în cele două țări, de finanțarea școlii și de relația cu autoritățile locale, de asociația părinților și în ce măsură ea susține dezvoltarea școlii; și mai ales s-a tras concluzia că este necesar să continuăm colaborarea.

Cele mai puțin de trei zile petrecute la Varșovia au fost foarte concentrate, dar ne-au permis totuși să vizităm orașul vechi al Varșoviei, complet reconstruit în urma celui de-al doilea război mondial, străzile istorice Krakowskie Przedmieście și Nowy Świat, cu toate obiectivele lor culturale și turistice, cu Sirena varșoviană, cu Palatul Regal, cu columna lui Zygmunt III de Waza, cu Biserica Sfintei Cruci în care este depusă inima lui Chopin, cu mormântul Soldatului Necunoscut; apoi bulevardul principal al orașului, strada Marszałkowska, cu Ogród Saski (unul din parcurile din centrul orașului), cu metroul și transportul de suprafață, palatul Wilanów și grădinile sale, reședința de vară a regilor polonezi începând cu Jan III Sobieski, Palatul Științelor și Culturii ale cărui terase de la etajul XXX ne-au oferit o foarte frumoasă vedere panoramică asupra capitalei și spectacolul unei succesiuni interminabile de grupuri de copii de vârstă școlară mică veniți să admire orașul de sus ...

Mai sunt, fără îndoială, nenumărate lucruri interesante de văzut, multe feluri de mâncare specifice bucătăriei poloneze, elaborate și pline de savoare și personalitate care își așteaptă degustătorii, dar mai ales multe valori culturale, științifice, artistice poloneze care se doresc cunoscute în profunzime. Un motiv în plus pentru a continua și consolida parteneriatele și colaborările de orice fel cu tinerii acestui popor care are o istorie bogată și cel puțin la fel de agitată ca și a noastră.